

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІІ ЗЛОЧИННОСТІ

УДК 343.98

DOI: 10.31733/2078-3566-2021-4-242-247



Микола ЄФІМОВ[©]

доктор юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

НАУКОВІ ДИСПУТИ ЩОДО ПОБУДОВИ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ МОРАЛЬНОСТІ

Досліджено побудову криміналістичної характеристики правопорушень проти моральності. Криміналістична характеристика правопорушень є категорією досить динамічною, тобто може змінюватись залежно від конкретних умов дійсності. Водночас її безпосереднє застосування може мати різні напрямки у діяльності працівників правоохоронних органів. Для прикладу, за ознаками способу, місця та часу вчинення правопорушення може бути висунута версія щодо особи правопорушника, і навпаки, під час його затримання та в разі наявності даних щодо обставин протиправного діяння може бути побудовано версію про вчинення цієї особою інших, ще не розкритих кримінальних правопорушень. Тобто знання криміналістичної категорії конкретного протиправного діяння надає додатковий інструментарій працівникам правоохоронних органів під час реалізації кримінальних проваджень різноманітних категорій.

Ключові слова: криміналістична характеристика, моральність, кримінальне правопорушення, методика розслідування, слідчі (розшукові) дії, планування розслідування.

Постановка проблеми. Криміналістична характеристика правопорушень є категорією досить динамічною. Іншими словами, вона може змінюватись залежно від конкретних умов дійсності. Водночас її безпосереднє застосування може мати різні напрямки у діяльності працівників правоохоронних органів. Для прикладу, за ознаками способу, місця та часу його вчинення може бути висунута версія щодо особи правопорушника, і навпаки, під час його затримання та в разі наявності даних про обставини протиправного діяння може бути побудована версія про вчинення цієї особою інших, ще не розкритих кримінальних правопорушень. Тобто знання криміналістичної категорії конкретного протиправного діяння дає додатковий інструментарій працівникам правоохоронних органів під час реалізації кримінальних проваджень різноманітних категорій. Слід зазначити, що кримінальні правопорушення проти моральності також мають власну специфіку в цьому розрізі. Тому дослідити питання побудови криміналістичної характеристики визначених діянь вважаємо на часі вкрай доцільним.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Упродовж минулих десятиліть у розробку структури як загалом криміналістичної характеристики протиправних діянь, так і окремих видів кримінальних правопорушень проти моральності, значний внесок зробили такі вчені-криміналісти, як О. Александренко, Р. Арсланбекова, В. Бахін, Р. Белкін, Є. Буждиганчук, В. Демідова, А. Довгань, В. Галаган, І. Герасимов, І. Гора, В. Єрмолович, Є. Іщенко, Д. Кирюха, О. Колесниченко, В. Корж, С. Кулик, М. Куратченко, В. Лазарев, К. Латіш, В. Мосяженко, К. Назаренко, В. Образцов, Д. Паляничко, М. Салтєвський, Р. Степанюк, П. Цимбал, В. Шепітько, М. Яблоков та ін. Водночас наше дослідження є першим комплексним підходом до

© М. Єфімов, 2021

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-3964-798X>

effimovnick@gmail.com

побудови криміналістичної характеристики правопорушень проти моральності.

Метою статті є дослідження проблематики побудови криміналістичної характеристики правопорушень проти моральності.

Виклад основного матеріалу. Для початку зазначимо, що загалом ми під криміналістичною характеристикою розуміємо систему відомостей про криміналістично значущі ознаки протиправного діяння, яка відображає закономірні зв'язки між ними, слугує побудові та перевірці слідчих версій для вирішення основних завдань розслідування [5, с. 166]. До того ж зі зміною способів і засобів злочинної діяльності трансформується і конкретна кількісна та якісна складова криміналістичних характеристик окремих видів кримінальних правопорушень. Елементи, що наразі відносять до криміналістичної характеристики, про що наголошує Р. Белкін, ураховувалися під час розробки окремих методик на момент їх виникнення. По-перше, до системи відомостей щодо злочинів включаються лише ті криміналістично значущі ознаки (не будь-які, не однакові для всіх видів злочинів), які в межах певного виду (групи) можуть допомогти розкриттю та розслідуванню. По-друге, ці відомості набувають значення не самі собою, а через виявлені між ними закономірні зв'язки: що саме (дії, знаряддя, сліди тощо), із чим пов'язано, яким чином, що за чим прямує, що і за допомогою чого може бути виявлено та встановлено тощо [1, с. 765].

Ми цілком підтримуємо твердження Р. Степанюка, який зазначає, що перелік елементів криміналістичної характеристики змінюється залежно від механізму та кримінально-правових складів кримінально-караних діянь [15, с. 56]. Більшість авторів називають 4-5 елементів, причому майже всі називають предмет злочинного посягання, спосіб вчинення злочину, особу злочинця, «слідову картину» й обстановку вчинення злочину.

Зокрема, М. Салтевський дійшов висновку, що елементи можна звести до чотирьох основних: предмет безпосереднього замаху; спосіб учинення злочину в його широкому розумінні; типова обстановка – «слідова картина» в її широкій інтерпретації; «особа злочинця» [14, с. 456]. Зі свого боку, В. Шепітько, додавши до цього переліку особистість потерпілого та розділивши обстановку злочину на складові, серед елементів криміналістичної характеристики виділяє наступні: спосіб злочину; місце й обстановку; час учинення злочину; знаряддя та засоби вчинення злочину; предмет злочинного посягання; особистість потерпілого (жертви); особистість злочинця; типові сліди злочину [16, с. 318].

Отже, елементи криміналістичної характеристики є досить різноманітними. Надати їх вичерпний перелік практично неможливо, оскільки він постійно змінюється. Тому обмежимося лише узагальненим переліком. Усі елементи криміналістичної характеристики утворюють єдину структуру, тобто практичне призначення криміналістичної характеристики виє насамперед у використанні її інформаційного компонента, коли слідчий порівнює узагальнену модель певного виду злочину з криміналістично значущими ознаками, що мають місце в конкретному випадку виявлення та розслідування кримінальних правопорушень. Також кожен елемент криміналістичної характеристики складається з певних компонентів [6, с. 16].

Наразі слід розглянути думки науковців щодо складових криміналістичної характеристики правопорушень проти моральності. Зокрема, К. Латиш визначає серед системи елементів криміналістичної характеристики вандалізму такі: предмет злочинного посягання, способи вчинення вандалізму, обстановка, місце та час учинення вандалізму, особа злочинця, типові сліди вандалізму [11, с. 8-11].

К. Назаренко серед елементів криміналістичної характеристики злочинів, пов'язаних зі створенням або утриманням місць розпусти та звідництвом, виділяє такі: 1) спосіб вчинення злочину; 2) обстановка злочину; 3) слідова картина; 4) особа злочинця [12, с. 7-8]. Д. Кирюха, виходячи зі слідчої та судової практики, вважає, що структуру криміналістичної характеристики вищезазначених протиправних діянь складають такі елементи: типові способи вчинення злочинів, обстановка вчинення злочинів, типова слідова картина, типова особа злочинця, типові мотиви та мета вчинення злочинів [7, с. 57]. Як бачимо, Д. Кирюха додав до попередньої структури типові мотиви та мету вчинення кримінальних правопорушень.

Розглядаючи структуру криміналістичної характеристики сутенерства, М. Куратченко визначив такий перелік складових: спосіб учинення злочину; обстановка злочину; слідова картина; особа злочинця; особа потерпілого [9, с. 7]. Доречним одразу в

розрізі цього твердження привести позицію В. Лазарева, який зазначив, що криміналістична характеристика втягнення неповнолітнього в заняття проституцією та сутенерства складається з таких елементів: спосіб вчинення злочину; засоби втягнення неповнолітнього в заняття проституцією; особа злочинця (сутенера); обстановка злочину; слідова картина; особа неповнолітнього потерпілого [10, с. 20-21]. Отже, В. Лазарев, із огляду на специфіку свого дослідження, додав до переліку елементів особу неповнолітнього потерпілого.

Цей елемент присутній в усіх криміналістичних характеристиках, що стосуються діяльності неповнолітніх. Приміром, Д. Паляничко виділяє такі елементи криміналістичної характеристики злочинів, пов'язаних із дитячою порнографією: 1) дані про особу злочинця; 2) дані про особу потерпілого; 3) дані про предмет злочину; 4) дані, що характеризують обстановку, у якій протікає процес злочинної діяльності; 5) дані про механізм злочинної діяльності; 6) дані про наслідки вчинення злочину [13, с. 7].

А. Довгань основними елементами криміналістичної характеристики втягнення неповнолітніх до зайняття жебрацтвом визначає такі: 1) спосіб учинення кримінального правопорушення; 2) місце, обстановка та час учинення кримінального правопорушення; 3) знаряддя та засоби вчинення кримінального правопорушення; 4) предмет злочинного посягання; 5) особа потерпілого; 6) особа злочинця; 7) слідова картина [4, с. 175].

На основі дослідження матеріалів кримінальних проваджень та аналізу проведеного анкетування працівників правоохоронних органів серед елементів криміналістичної характеристики сутенерства, учиненого організованою групою, С. Буждиганчук виокремила наступні: спосіб учинення злочину; обстановка злочину; слідова картина; особа потерпілого; особа злочинця (лідера та членів ОГ) [2, с. 41].

Заслуговує на увагу думка В. Демідової, яка на основі дослідження матеріалів кримінальних справ і проваджень та на підставі аналізу результатів проведеного анкетування працівників правоохоронних органів серед елементів криміналістичної характеристики жорстокого поводження з тваринами виокремила наступні: спосіб учинення злочину; обстановка злочину; знаряддя злочину; слідова картина; особа злочинця [3, с. 173]. Ми не можемо повністю погодитись із наведеною структурою, оскільки в ній відсутній один з основних елементів – предмет злочинного посягання. Адже у процесі розслідування протиправних діянь, кваліфікованих за ст. 299 КК України, зазначена складова є обов'язковою для доказування.

На основі вищевикладеного та в результаті вивчення матеріалів кримінальних проваджень вважаємо за необхідне класифікувати криміналістичну характеристику правопорушень проти моральності. Зокрема, відповідно до сфери моральності визначено такі групи: 1) речових та особистісних прав громадян (ст.ст. 297-300 КК України); 2) статевих стосунків (ст.ст. 301-303 КК України); 3) діяльності осіб, що не досягли повноліття (ч. 4 с. 301, ч. 3-4 ст. 302, ч. 3-4 ст. 303, ст. 304 КК України).

Відповідно до створеної класифікації криміналістичної характеристики протиправних діянь проти моральності здійсимо їх інформативне наповнення. Так, у першій групі кримінальних правопорушень (ст.ст. 297-300 КК України) виокремлено такі складові елементи: спосіб учинення кримінального правопорушення, обстановка вчинення кримінального правопорушення, слідова картина, предмет посягання, особа злочинця. Визначена група характеризується наявністю чітко окресленого предмета злочинного посягання як у кримінально-правовому, так і в криміналістичному розрізі.

У другій групі (ст. ст. 301-303 КК України) виділено спосіб учинення кримінального правопорушення, обстановку вчинення кримінального правопорушення, слідову картину, особу злочинця. Це найбільш класична структура серед усіх протиправних діянь проти моральності. Стосовно перших груп ми вважаємо доречною думку С. Кулика, який визначає особливістю злочинів проти моральності невизначено широке (неперсоніфіковане) коло можливих потерпілих. Унаслідок цього за злочинами даної групи закріпився статус так званих «злочинів без жертв». Отже, особистість потерпілої особи не є характерним структурним елементом даної категорії злочинів. Таким чином, враховуючи вищезазначену обставину, більшу увагу в кримінологічній характеристиці злочинів проти моральності приділяємо даним про їх латентність (особливо природну) [8, с. 45].

У третій групі (ч. 4 с. 301, ч. 3-4 ст. 302, ч. 3-4 ст. 303, ст. 304 КК України) особа потерпілого буде в будь-якому випадку, адже вони вчиняються стосовно осіб, які не досягли повноліття. Тому необхідно проводити СРД, НСРД з урахуванням особливостей

спілкування з визначеною категорією потерпілих. В останній групі вирізняють такі елементи, як спосіб учинення кримінального правопорушення, обстановка вчинення кримінального правопорушення, слідова картина, особа потерпілого, особа злочинця.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що криміналістична характеристика – це система відомостей щодо криміналістично значущих ознак протиправного діяння, яка відображає закономірні зв'язки між ними, слугує побудові та перевірці слідчих версій для вирішення основних завдань розслідування. На основі проведеного дослідження криміналістичну характеристику правопорушень проти моральності було класифіковано таким чином за наявності: 1) речових та особистісних прав громадян (ст. ст. 297-300 КК України); 2) статевих стосунків (ст. ст. 301-303 КК України); 3) діяльності осіб, що не досягли повноліття (ч. 4 ст. 301, ч. 3-4 ст. 302, ч. 3-4 ст. 303, ст. 304 КК України). Відповідно, кожна з наведених груп має власне специфічне наповнення. Зокрема, у першій групі виокремлено такі складові елементи: спосіб учинення кримінального правопорушення, обстановка вчинення кримінального правопорушення, слідова картина, предмет посягання, особа злочинця. У другій групі виділено: спосіб учинення кримінального правопорушення, обстановку вчинення кримінального правопорушення, слідову картину, особу злочинця. А в третій групі вирізняють такі елементи, як спосіб учинення кримінального правопорушення, обстановка вчинення кримінального правопорушення, слідова картина, особа потерпілого, особа злочинця.

Список використаних джерел

1. Белкин Р. С. Криминалистика: проблемы сегодняшнего дня. *Злободневные вопросы российской криминалистики*. Москва : Норма-Инфра М, 2000. 990 с.
2. Буждиганчук С. Ю. Розслідування сутенерства, вчиненого організованою групою : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна академія управління персоналом». Київ, 2020. 259 с.
3. Демідова В. В. Криміналістична характеристика жорстокого поводження з тваринами: поняття та сутність. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. № 1. 2018. С. 169-173.
4. Довгань А. І. Методика розслідування втягнення неповнолітнього у заняття жебрацтвом : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2019. 212 с.
5. Єфімов М. М. Криміналістична характеристика як елемент методики розслідування кримінальних правопорушень проти моральності. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 3. С. 161-167.
6. Єфімов М. М. Розслідування злочинів проти громадського порядку та моральності : навч. посібник. 2-е вид., доп. і перероб. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 188 с.
7. Кирюха Д. С. Розслідування злочинів, пов'язаних зі створенням або утриманням місць розпусти і звідництвом : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Академія адвокатури України. Київ, 2019. 283 с.
8. Кулик С. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам проти моральності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Класичний приватний університет. Запоріжжя, 2016. 266 с.
9. Куратченко М. В. Розслідування сутенерства та втягнення особи в заняття проституцією : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро, 2017. 20 с.
10. Лазарев В. О. Криміналістична характеристика та особливості розслідування втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро, 2018. 251 с.
11. Латиш К. В. Криміналістична характеристика та організаційно-тактичні основи розслідування вандалізму : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків, 2016. 20 с.
12. Назаренко К. Ю. Розслідування злочинів, пов'язаних зі створенням або утриманням місць розпусти і звідництвом : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро, 2016. 221 с.
13. Паляничко Д. Г. Методика розслідування злочинів, пов'язаних із дитячою порнографією : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2013. 20 с.
14. Салтєвський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі) : підруч. Київ : Кондор, 2005. 588 с.
15. Степанюк Р. Л. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів, вчинених у бюджетній сфері України : монограф. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. А. Ф. Волобуєва. Харків : НікаНова, 2012. 382 с.
16. Шепітько В. Ю. Криміналістика : курс лекцій. Харків. : Одиссей, 2005. 368 с.

Надійшла до редакції 26.11.2021

References

1. Belkin, R. S. (2000). Kriminalistika: problemy segodnyashnego dnya [Forensics: the problems of today]. *Zlobodnevnyye voprosy rossiyskoy kriminalistiki*. Moscow : Norma-Infra M, 990 p. [in Russ.].
2. Buzhdyhanchuk, Ye. Yu. (2020). Rozsliduvannya sutenerstva, vchynenoho orhanizovanoju hrupoyu [Investigation of pimping committed by an organized group] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / PrAT «Vyshchy navchal'nyy zaklad «Mizhrehional'na akademiya upravlinnya personalom». Kyiv. 259 p. [in Ukr.].
3. Demidova, V. V. (2018). Kryminalistychna kharakterystyka zhorstokoho povodzhennya z tvarynamy: ponyattya ta sutnist' [Forensic characteristics of animal cruelty: concept and essence]. *Naukovyy visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, № 1, pp. 169-173. [in Ukr.].
4. Dovhan', A. I. (2019). Metodyka rozsliduvannya vtyahnennya nepovnolitn'oho u zanyattya zhebratstvom [Methods of investigating the involvement of a minor in begging] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / Natsional'nyy universytet «L'vivs'ka politehnika». L'viv, 212 p. [in Ukr.].
5. Yefimov, M. M. (2020). Kryminalistychna kharakterystyka yak element metodyky rozsliduvannya kryminal'nykh pravoporushen' proty moral'nosti [Forensic characteristics as an element of the methodology of investigation of criminal offenses against morality]. *Naukovyy visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, № 3, pp. 161-167. [in Ukr.].
6. Yefimov, M. M. (2018). Rozsliduvannya zlochyniv proty hromads'koho porjadku ta moral'nosti [Investigation of crimes against public order and morality] : navch. posibnyk. 2-e vyd., dop. i pererob. Dnipro : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav, 188 p. [in Ukr.].
7. Kyryukha, D. Ye. (2019). Rozsliduvannya zlochyniv, pov'yazanykh zi stvorenyam abo utrymannyam mist' rozpusty i zvidnytstvom [Investigation of crimes related to the creation or maintenance of brothels and pimping] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / Akademiya advokatury Ukrainy. Kyiv, 283 p. [in Ukr.].
8. Kulyk, S. (2016). Kryminolohichna kharakterystyka ta zapobihannya zlochynam proty moral'nosti [Criminological characteristics and prevention of crimes against morality] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08 / Klasychnyy pryvatnyy universytet. Zaporizhzhya, 266 p. [in Ukr.].
9. Kuratchenko, M. V. (2017). Rozsliduvannya sutenerstva ta vtyahnennya osoby v zanyattya prostytutsiyeyu [Investigation of pimping and involvement of a person in prostitution] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / Dnipropetrovs'kyy derzhavnyy universytet vnutrishnikh sprav. Dnipro, 20 p. [in Ukr.].
10. Lazaryev, V. O. (2018). Kryminalistychna kharakterystyka ta osoblyvosti rozsliduvannya vtyahnennya nepovnolitn'oho v zanyattya prostytutsiyeyu i sutenerstva [Forensic characteristics and features of the investigation of the involvement of a minor in prostitution and pimping] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / Dnipropetrovs'kyy derzhavnyy universytet vnutrishnikh sprav. Dnipro, 251 p. [in Ukr.].
11. Latysh, K. V. (2016). Kryminalistychna kharakterystyka ta orhanizatsiyno-taktychni osnovy rozsliduvannya vandalizmu [Forensic characteristics and organizational and tactical foundations of the investigation of vandalism] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / Natsional'nyy yurydychnyy universytet imeni Yaroslava Mudroho. Kharkiv, 20 p. [in Ukr.].
12. Nazarenko, K. Yu. (2016). Rozsliduvannya zlochyniv, pov'yazanykh zi stvorenyam abo utrymannyam mist' rozpusty i zvidnytstvom [Investigation of crimes related to the creation or maintenance of places of debauchery and pimping] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / Dnipropetrovs'kyy derzhavnyy universytet vnutrishnikh sprav. Dnipro, 221 p. [in Ukr.].
13. Palyanychko, D. H. (2013). Metodyka rozsliduvannya zlochyniv, pov'yazanykh iz dytyachoyu pornohrafiyeyu [Methods of investigation of crimes related to child pornography] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / Natsional'nyy universytet «Odes'ka yurydychna akademiya». Odesa, 20 p. [in Ukr.].
14. Saltevs'kyy, M. V. (2005). Kryminalistyka (u suchasnomu vykladi) [Forensics (in modern terms)] : pidruch. Kyiv : Kondor, 588 p. [in Ukr.].
15. Stepanyuk, R. L. (2012). Kryminalistyчне zabezpechennya rozsliduvannya zlochyniv, vchynenykh u byudzhetniy sferi Ukrainy [Forensic support for the investigation of crimes committed in the budget sphere of Ukraine] : monohraf. ; za zah. red. d-ra yuryd. nauk, prof. A. F. Volobuyeva. Kharkiv : NikaNova, 382 p. [in Ukr.].
16. Shepit'ko, V. Yu. (2005). Kryminalistyka [Forensics] : kurs lektsiy. Kharkiv. : Odissey, 368 p. [in Ukr.].

ABSTRACT

Mykola Yefimov. Scientific research studies on the construction of the forensic description of offenses against morality. The article contains the research of the construction of forensic description of offenses against morality. The author emphasizes that the forensic description of offenses is a rather dynamic category. In other words, it may change depending on the specific conditions of reality. At the same time, its direct application may have different directions in the activity of law enforcement officers. For example, according to the method, place and time of its act, a version concerning the person of the offender may be proposed, and vice versa, if it is detained and in the presence of data on the

circumstances of the unlawful act, a version of the act of that person other, not yet disclosed criminal offenses may be constructed. That is, knowledge of the criminal category of a particular unlawful act gives additional tools to law enforcement officials during the implementation of criminal proceedings of various categories.

It has been noted that the forensic description is a system of information about the criminal significant signs of unlawful acts, which reflects the legal relations between them, serves to build and check the investigative versions to solve the main tasks of the investigation. On the basis of the research conducted, the criminal characterization of offenses against morality was classified as follows: 1) the speech and personal rights of citizens (art. 297-300 CC of Ukraine); 2) sexual relations (art. 301-303 CC of Ukraine); 3) activities of persons who have not reached adulthood (p. 4 art. 301, part 3-4 of the art. 302, part 3-4 of the art. 303, art. 304 CC of Ukraine).

The author has noted that each of the above groups has its own specific content. In particular, the first group identified the following elements: the way of criminal offense, the situation of criminal offense, the blind picture, the subject of offense, the person of the offender. In the second group is allocated: the way of criminal offense, the situation of criminal offense, the blind picture, the person of the offender. And in the third group, such elements as the way of criminal offense, the situation of criminal offense, the blind picture, the person of the victim, the person of the offender.

Keywords: forensic description, morality, criminal offense, investigative techniques, investigative (search) actions, planning of the investigation.

УДК 343.325

DOI: 10.31733/2078-3566-2021-4-247-255



Костянтин ПОПОВ[©]

кандидат юридичних наук, доцент
(Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»)

КВАЛІФІКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ УЧАСНИКІВ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ

У статті досліджується судова практика у справах щодо злочинів учасників незаконних збройних формувань на території Донецької та Луганської областей.

Більшість злочинів учасників збройного конфлікту кваліфікується за ч. 2 ст. 260 КК України, як участь у не передбачених законом збройних формуваннях; за ч. 1 ст. 258-3 КК України як участь у терористичній організації або сприяння її діяльності; за ч. 1, 2 ст. 110 КК України як скоєння умисних дій з метою зміни меж території та державного кордону України на порушення встановленого порядку та за ч. 1, 2 ст. 256 КК України як заздалегідь не обіцяне сприяння учасникам злочинних організацій. Суди переважно не надавали правову оцінку іншим злочинам за сукупністю з наведеними вище. Правові позиції різних судів щодо кваліфікації типових дій учасників збройного конфлікту не є узгодженими.

Ключові слова: кваліфікація кримінальних правопорушень, участь у збройному конфлікті, терористичні організації, сприяння злочинній діяльності, кваліфікація, судова практика.

Постановка проблеми. Семирічна боротьба держави з правопорушеннями терористичної та антидержавної спрямованості потребує відповідного кримінально-правового аналізу. Вважаємо, що таке дослідження варто розпочати саме з аналізу судової практики щодо відповідних правопорушень.

Протягом тривалого часу в ЗМІ щодня повідомлялось про загиблих і поранених на території проведення АТО (ООС) військовослужбовців, цивільних осіб, громадян України та іноземців.

За підрахунками Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ ООН), загальна кількість людських втрат, пов'язаних із конфліктом на сході України, налічує станом на 30.06.2021 р. 42 500–44 500 осіб: 1) 13 200–13 400 загиблих

© К. Попов, 2021

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-2790-3221>

k.l.popov1980@gmail.com